

Az amerikai folyóiratok 1993-as árindexe

Harmincharmadszor jelenik meg 1993-ban az éves folyóiratár-index. Kilencedik éve a Faxon cég által szolgáltatott előfizetési árinformációkon alapszik. Az index és a hozzá kapcsolódó táblázatok, elemzések történeti összefüggésben vizsgálják az amerikai folyóiratok átlagárának változásait. Az adatok hasznosak lehetnek a könyvtárosok számára a periodikumok megrendelésekor, de használhatják azok is, akik a hosszabb távú trendekre kíváncsiak.

A tanulmány mintája az Egyesült Államokban megjelenő 3941 periodikum. Az előző évi anyagból 107 lapot kellett kizárni, és másokkal helyettesíteni.

Az amerikai periodikumok átlagára (az orosz fordításokat kizárva) 123,55 USD volt; ez 5,5%-kal haladja meg az 1992-es 117,11 USD-s átlagértéket. A viszonylag csekély növekedés két olyan év után következik (1991 és 1992), amikor két számjegyű volt az áremelkedés, míg a megelőző öt év 9–10% körül mozgott. Az 1993. évi növekedés így az 1992-esnek a felét sem érte el.

A 210 orosz (korábban szovjet) fordítás felvétele nem befolyásolja jelentős mértékben ezeket az adatokat, ezekkel együtt a növekedés 6%, 155,93 helyett 165,25 USD.

Az 1. táblázat 25 szakterületi kategóriában rangsorolja a periodikumokat az 1993-as átlagárak sorrendjében, összehasonlításként megadva a megelőző 3 év helyezését is.

Az 1. táblázat csak kis változást mutat az előző évhez képest. Az első hét sorrendje már 1983 óta nem változik. 1992-t és 1993-at összehasonlítva láthatjuk, hogy az első tíz és az utolsó 8 (18–25) sorrendje teljesen megegyezik.

A 2. táblázat az árak százalékos növekedését mutatja az egyes kategóriákban. Ezen a táblázaton a sorrend évről évre változik; ebben a tekintetben 1993 sem volt kivétel. A mérnöki tudományok 1991-ben és 1992-ben is a rangsor élén álltak, most viszont a 23. helyre estek vissza, mivel az átlagár 6,6%-kal csökkent.

1. táblázat

Az 1993-as előfizetési díj szerint rangsorolt szakterületi kategóriák

1990-es	1991-es helyezés	1992-es	1993-as	Kategória	1993-as átlagos előfizetési díj (USD)
1	1	1	1	Orosz fordítások	906,26
2	2	2	2	Kémia és fizika	605,46
3	3	3	3	Orvostudomány	288,38
4	4	4	4	Matematika stb.*	240,92
5	5	5	5	Zoológia	219,58
6	6	6	6	Mérnöki tudományok	180,00
7	7	7	7	Pszichológia	156,74
8	8	8	8	Szociológia és antropológia	97,04
10	10	9	9	Üzlet és közgazdaság	81,33
9	9	10	10	Háztartásgazdaság	77,33
11	11	12	11	Újságírás és kommunikáció	75,89
14	14	11	12	Iparművészetek	74,66
16	16	15	13	Jogtudomány	73,44
15	15	14	14	Munkaügyi és ipari kapcsolatok	72,95
13	13	13	15	Oktatás	70,48
17	17	17	16	Politikatudomány	65,57
12	12	16	17	Könyvtár- és információtudomány	60,81
18	18	18	18	Mezőgazdaság	53,17
20	20	19	19	Történelem	42,46
19	19	20	20	Szépművészetek és alkalmazott művészetek	42,08
23	23	21	21	Filozófia és vallás	37,84
21	21	22	22	Testnevelés és rekreáció	37,74
24	22	23	23	Irodalom és nyelvészet	37,46
22	24	24	24	Általános periodikák	35,73
25	25	25	25	Gyermekek	19,83
Az amerikai periodikumok árindexe az orosz fordítások kivételével					123,55
Az amerikai periodikumok árindexe az orosz fordításokkal együtt					165,25

* A matematika stb. kategóriába tartoznak a matematika mellett (82 cím) a földtudományok (59 cím), az élettudományok (44 cím), a növénytan (27 cím) és az általános természettudományok (27 cím).

2. táblázat

Szakterületi kategóriák az éves előfizetési díj százalékos növekedése alapján rangsorolva

1990-es helyezés	1991-es helyezés	1992-es helyezés	1993-as helyezés	Kategória	Százalékos növekedés		
					1990 és 1991 között	1991 és 1992 között	1992 és 1993 között
8	19	7	1	Jogtudomány	5,9	13,6	21,3
5	18	16	2	Politikatudomány	6,3	7,8	15,2
12	6	5	3	Zoológia	12,2	14,7	11,0
18	22	13	4	Újságírás és kommunikáció	3,2	9,3	10,5
4	4	3	5	Kémia és fizika	14,6	16,2	10,2
19	13	4	6	Munkaügy és ipari kapcsolatok	9,2	15,8	9,4
8	14	17	7	Pszichológia	8,0	7,3	7,9
10	11	8	8	Orosz fordítások	9,5	13,4	7,6
2	23	2	9	Mezőgazdaság	-0,2	16,8	7,5
3	8	6	9	Iparművészetek	11,5	14,0	7,5
1	5	22	10	Szociológia és antropológia	14,3	2,8	6,4
14	16	21	11	Testnevelés és rekreáció	7,6	3,4	5,4
13	17	13	12	Filozófia és vallás	7,0	9,3	5,2
19	15	14	13	Irodalom és nyelvészet	7,7	8,4	4,7
8	3	11	14	Orvostudomány	14,7	10,4	4,5
7	10	15	14	Oktatás	10,8	8,0	4,5
9	7	12	15	Üzlet és közgazdaság	12,1	10,2	4,1
17	22	18	16	Általános periodikák	3,2	7,2	3,4
15	2	23	17	Háztartásgazdaság	14,9	1,4	2,9
11	9	10	18	Matematika stb.	11,3	12,3	2,4
16	12	24	19	Könyvtár- és információtudomány	9,4	-5,3	2,3
17	21	19	20	Szépművészetek és alkalmazott művészetek	4,7	6,6	2,2
20	20	20	21	Gyermeklapok	5,0	6,0	1,8
6	14	9	22	Történelem	8,0	12,8	-1,9
12	1	1	23	Mérnöki tudományok	15,3	20,4	-6,6
Az amerikai periodikumok							
árindexe az orosz fordítások kivételével					11,7	12,2	5,5
Az amerikai periodikumok							
árindexe az orosz fordításokkal együtt					11,1	12,6	6,0

kent, míg a történelem a 8. helyről a 22.-re került. Ezzel ellentétben 21,3%-kal a jogtudomány tört az élre, amelyet a politikatudomány követ 15,2%-kal.

A 2. táblázat legjelentősebb változása az, hogy több kategóriában növekedett az átlagár, 10%-nál kevessebbel az előző évhez képest. Az 1991-es tanulmányban 10 ilyen kategória szerepelt, az 1992-esben 12, 1993-ban viszont csak 5 kategóriában haladta meg a növekedés a 10%-ot. Öt olyan csoport volt, amely mind 1991-ben, mind 1992-ben a 10% feletti csoportba tartozott, most viszont jelentősen alatta maradt ennek: iparművészetek (7,5%), orvostudomány (4,5%), üzlet és közgazdaság (4,1%), matematika stb. (2,4%), mérnöki tudományok (-6,6%). Főként ezek a változások magyarázzák azt, miért annyival alacsonyabb az összesített árnövekedés 1991-hez és 1993-hoz képest.

Ha átfogóbb kategóriákat állítunk fel (3. táblázat), azt láthatjuk, hogy továbbra is a természet- és alkalmazott tudományi kategóriában a legnagyobb a növekedés, de ez 1993-ra némileg mérséklődött. A táblázat utolsó oszlopa a 10 éves időszak éves átlagos növekedését mutatja. 1984 és 1993 között (az orosz fordítások kivételével) az összesített átlagos növekedés 9,4% volt.

Az 1977-es kiinduló évhez viszonyítva az abszolút mértékű növekedést is megfigyelhetjük. Tizenhét kategóriában 400% felett van ez az érték, ötben az 500%-ot is meghaladja (mérnöki tudományok, iparművészetek, matematika stb., orvostudomány, orosz fordítások), háromban pedig 600% feletti ez az érték (kémia és fizika, munkaügy és ipari kapcsolatok, zoológia), összesítve – az orosz fordításokat kizárva – az 1977-es 24,59 USD-ről 123,55-re növekedett az átlagár (502,4%-ra), az orosz fordításokkal együtt pedig 33,42 USD-ről 165,25-re (494,5%).

3. táblázat

Átlagos éves előfizetési díjak százalékos változása 1984 és 1993 között átfogóbb szakterületi kategóriák szerint (az orosz fordítások kivételével)

Kategória	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	Változás
ÁLTALÁNOS ÉS GYERMEKLAPOK											
Általános periodikák	5,6	-5,3	2,0	3,1	1,8	5,0	5,2	3,2	7,2	3,4	3,1
Gyermeklapok	6,3	9,0	3,4	10,4	7,8	3,4	3,3	5,0	6,0	1,8	5,6
HUMÁN TUDOMÁNYOK											
Szépművészetek és alkalmazott művészetek	6,9	0,5	4,6	8,1	6,0	8,1	5,2	4,7	6,6	2,2	5,3
Irodalom és nyelvészet	8,6	5,0	4,2	4,0	7,0	4,9	4,1	7,7	8,4	4,7	5,9
Filozófia és vallás	8,6	10,8	2,3	3,0	5,8	5,6	7,5	7,0	9,3	5,2	6,5
TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK											
Üzlet és közgazdaság	9,0	14,3	6,2	6,9	6,9	7,5	9,2	12,1	10,2	4,1	8,6
Oktatás	8,5	11,2	7,0	7,0	10,7	7,3	9,5	10,8	8,0	4,5	8,5
Történelem	5,6	7,9	1,9	6,1	9,1	7,0	10,0	8,0	12,8	-1,9	6,7
Újságírás és kommunikáció	5,0	17,4	3,2	6,6	5,4	8,9	4,7	3,2	9,3	10,5	7,4
Munkaügy és ipari kapcsolatok	2,2	16,3	6,9	4,1	14,0	15,0	4,1	9,2	15,8	9,4	9,7
Jogtudomány	5,6	12,2	3,7	9,3	8,8	6,2	9,4	5,9	13,6	21,3	9,6
Könyvtár- és információtudomány	5,8	4,7	5,3	13,1	6,6	5,5	5,3	9,4	-5,3	2,3	5,3
Testnevelés és rekreáció	7,7	15,5	5,3	6,8	7,2	5,4	6,8	7,6	3,4	5,4	7,1
Politikatudomány	11,9	0,9	7,5	13,5	4,0	8,4	10,3	6,3	7,8	15,2	8,6
Pszichológia	17,6	9,5	9,7	10,0	9,3	13,9	9,4	8,0	7,3	7,9	10,3
Szociológia és antropológia	8,2	16,0	10,7	7,1	6,6	3,8	16,3	14,3	2,8	6,4	9,2
TERMÉSZET- ÉS ALKALMAZOTT TUDOMÁNYOK											
Mezőgazdaság	13,1	8,3	10,2	8,4	7,8	9,1	15,9	-0,2	16,8	7,5	9,7
Kémia és fizika	10,1	4,2	10,7	11,4	12,2	11,5	12,1	14,6	16,2	10,2	11,3
Mérnöki tudományok	7,5	7,2	9,8	11,7	11,0	11,8	8,2	15,3	20,4	-6,6	9,6
Háztartásgazdaság	4,1	10,5	11,1	6,8	12,5	11,3	5,8	14,9	1,4	2,9	8,1
Iparművészetek	5,4	15,4	13,3	4,3	6,6	10,2	12,3	11,5	14,0	7,5	10,1
Matematika stb.	9,6	9,7	11,1	12,4	9,1	8,7	8,7	11,3	12,3	2,4	9,5
Orvostudomány	11,4	9,8	10,0	11,6	6,7	10,3	9,4	14,7	10,4	4,5	9,9
Zoológia	10,8	15,8	13,3	9,8	12,8	11,6	8,2	12,2	14,7	11,0	12,0
AMERIKAI PERIODIKUMOK ÁRINDEXE (az orosz fordítások kivételével)	9,4	8,6	8,9	9,9	9,1	9,5	9,5	11,7	12,2	5,5	9,4

4. táblázat

Árindexek összehasonlítása (CPI, HEPI, USPPI)

	% -os növekedés az előző évhez képest			
	CPI	HEPI	USPPI (az orosz fordítások kivételével)	USPPI (az orosz fordításokkal együtt)
1986	1,9	4,6	8,9	8,2
1987	3,7	4,2	9,9	10,3
1988	4,1	4,4	9,1	9,4
1989	4,8	5,9	9,5	8,2
1990	5,4	6,0	9,5	8,4
1991	5,5	5,1	11,7	11,1
1992	3,4	3,2	12,2	12,6
1993	Nincs adat	Nincs adat	5,5	6,0

Érdekes következtetésekre juthatunk, ha az amerikai periodikumok árindexét (*U. S. Periodical Price Index = USPPI*) a fogyasztói árindexszel (*U. S. Consumer Price Index = CPI*) és a felsőoktatási árindexszel (*Higher Education Price Index = HEPI*) hasonlítjuk össze (4. táblázat). A periodikumok árának növekedési üteme jelentősen felülmúlta a másik két kategóriáét.

/ALEXANDER, A. W.-CARPENTER, K. H.: Periodical price index for 1993. = *American Libraries*, 24. köt. 5. sz. 1993. p. 390-393., 434., 436., 438./

(Murányi Péter)